

Aportació al coneixement de les orquídiades de Sabadell (Vallès occidental, Barcelona, Catalunya)

Luis Salvador Martínez*

*Carrer Onze de Setembre, 2. 08210 Barberà del Vallès. A/e: luissalvador718@gmail.com

Resum

Als espais verds de la ciutat de Sabadell han estat localitzades vuit espècies d'orquídiades: *Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich., *Himantoglossum robertianum* (Loisel.) P. Delforge, *Ophrys apifera* Huds., *O. catalaunica* O. Danesch & E. Danesch, *O. passionis* Sennen, *O. speculum* Link, *Serapias parviflora* Parl., *S. vomeracea* (Burm. f.) Briq. i *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. Destaquen *O. speculum* Link i *S. parviflora* Parl., la primera d'elles necessita ser protegida per la seva raresa a Catalunya.

Paraules clau: Orchidaceae, *Anacamptis*, *Himantoglossum*, *Ophrys*, *Serapias*, *Spiranthes*, Sabadell.

Abstract

Contribution to the knowledge of the orchids from Sabadell (Vallès occidental, Barcelona, Catalonia)

In the green spaces of the city of Sabadell, eight species of orchids have been located: *Anacamptis pyramidalis* (L.) Rich., *Himantoglossum robertianum* (Loisel.) P. Delforge, *Ophrys apifera* Huds., *O. catalaunica* O. Danesch & E. Danesch, *O. passionis* Sennen, *O. speculum* Link, *Serapias parviflora* Parl., *S. vomeracea* (Burm. f.) Briq. and *Spiranthes spiralis* (L.) Chevall. Two of them, *Ophrys speculum* Link and *Serapias parviflora* Parl stand out. The first of them needs to be protected by its rarity in Catalonia.

Keywords: Orchidaceae, *Anacamptis*, *Himantoglossum*, *Ophrys*, *Serapias*, *Spiranthes*, Sabadell.

Introducció

Des de fa temps sabíem de l'existència d'orquídiades pels voltants de Sabadell. Així, la presència de moltes plantes florides de l'espècie *Ophrys passionis* al Parc de les Aigües, espècie abundant a la comarca del Vallès Occidental i la detecció d'altres fulles basals no florides ens va empènyer a fer un seguiment de les orquídiades de la zona esmentada i a altres llocs de Sabadell, amb l'objectiu de promoure la seva conservació. El Parc de les Aigües té un projecte de remodelació urbanística d'enjardinament al barri de Can Llong, projectat per l'Ajuntament de Sabadell i ja han començat les obres en diferents zones. Després de contactar amb el Departament de Parcs i Jardins a principis de l'any 2018 i més tard amb el Servei d'Obres Públiques, vam trobar-nos amb l'arquitecta municipal Rosa Maria Torra per parlar de les orquídiades presents al terme municipal. Des del primer moment, l'Ajuntament de Sabadell mostra la voluntat de protegir i conservar totes aquestes plantes.

Els responsables del Consistori han vingut per veure *in situ* les orquídiades, i les possibles afectacions per les obres que s'han de fer al Parc de les Aigües. Una d'aquestes afectava una petita població de *Serapias vomeracea*, i per això abans de les obres s'ha fet una translocació de les plantes per part de persones amb experiència que ja havien fet altres actuacions prèviament amb orquídiades.

L'objectiu d'aquest estudi és fer el primer llistat de les orquídiades que es troben en el terme municipal de Sabadell (Barcelona, Vallès Occidental).

Materials i mètodes

Degut a les obres previstes en el Parc de les Aigües de Sabadell, es visita en diferents dates dels anys 2018-2021 aquesta zona, per cobrir en el temps, el possible creixement de la totalitat d'orquídiades que es podrien veure d'acord amb la fenologia de cada espècie. En aquest període hem anat trobant diferents espècies en altres llocs de la ciutat, gràcies a la col·laboració de veïns de Sabadell i Barberà del Vallès.

Totes les espècies trobades han estat censades i georeferenciades, i posteriorment totes les dades han estat enviades a l'Ajuntament. A més, hem fotografiat les espècies per tenir un document gràfic de la seva presència al municipi, algunes d'aquestes imatges s'exposen en aquest treball.

Resultats

Anacamptis pyramidalis (L.) Rich. (Fig. 1a)

Material estudiat: Poble Nou, en un herbassar, 27-05-2019.

Espècie molt poc abundant al municipi, un únic rodal de 17 plantes, en floració parcial amb poncelles. Floració maig-juny.

Himantoglossum robertianum (Loisel.) P. Delforge (Fig. 1b)

Material estudiat: Talús del carrer Junqueres, prop del riu Ripoll, 12-04-2019.

Orquídia comuna a Catalunya, que pot arribar a una alçada de 80 cm. Trobats sis exemplars en plena floració. Floració març-abril.

Ophrys apifera Huds. (Fig. 1c)

Material estudiat: Parc Taulí, 12-05-2018; Parc de les Aigües, 29-05-2018, 20-05-2019; Plaça Ramon Llull, 02-05-2020.

Espècie abundant a nivell de Catalunya; trobats pocs exemplars en diferents indrets del municipi.

Ophrys catalaunica O. Danesch & E. Danesch. (Fig. 3)

Material estudiat: Poble Nou, a prop Escola Joan Ramón Jiménez.

Espècie comuna a la prov. de Barcelona i Girona; trobat pocs exemplars en el municipi. Floració finals d'abril-maig.

Ophrys passionis Sennen (Fig. 1d)

Material estudiat: Parc de les Aigües, 21-03-2018; carretera Sabadell-Badia (Aeroport de Sabadell), 01-04-2018; zona boscosa propera al Santuari de la Mare de Déu de la Salut, abril 2018; Parc Taulí, abril 2018; plaça Ramon Llull, maig-2018; carrer Junqueres, 12-04-2019.

Orquídia molt abundant a Catalunya, podem trobar grups de més de 200 exemplars. Espècie inicialment descrita a Sant Cugat del Vallès l'any 1926 pel Clergue Sennen. Floració març-abril.

Ophrys speculum Link (Fig. 2a)

Material estudiat: En zona urbana, 07-05-2018, 18-05-2019.

Orquídia molt poc abundant a Catalunya excepte a les terres tarragonines. Molt bonica estèticament i molt rara, quasi inexistent al Vallès. A Sabadell s'ha trobat alguns exemplars en diferents punts i en zona urbana, no presentaven signes de pol·linització entomòfila en els dos anys d'observació. Espècie que necessita una protecció i conservació especial per la seva raresa. Floració abril-maig.

Serapias parviflora Parl. (Fig. 2b)

Material estudiat: Parc de les Aigües, 7-05-2018

Tàxon no gaire abundant en la geografia catalana, a Sabadell hi ha molt pocs exemplars, i en una sola localització. Floració abril-maig.

Serapias vomeracea (Burm. f.) Briq. (Fig. 2c)

Material estudiat: Parc de les Aigües, 7-05-2018, 18-05-2019.

Vorera de la carretera C-155 Sabadell-Sentmenat, 27-05-2019; Parc de les Aigües, translocació procedent del Parc de les Aigües de nou plantes amb destinació a la Plaça Ramon Llull, 11-06-2019.

En general aquesta orquídia té localitzacions abundants a les províncies de Barcelona i Girona, a la resta de províncies no és coneix fins ara cap població. Floració maig-juny.

Spiranthes spiralis (L.) Chevall. (Fig.2d)

Material estudiat: zona propera al Santuari de la Mare de Déu de la Salut, 05-10-2019.

Espècie abundant en altres municipis, però a la nostra zona d'estudi només he localitzat un peu, en plena floració. Es tracta de l'orquídia de floració més tardana. Floració setembre-octubre.

Conclusions

Als espais verds de la ciutat de Sabadell han estat localitzades 9 espècies d'orquídiades pertanyents a 5 gèneres diferents. Aquests espais on creixen aquestes plantes necessitaran el manteniment dels Serveis de Jardineria especialment al Parc de les Aigües ja que cal netejar aquests espais en èpoques de no floració; aquestes zones haurien d'estar més netes perquè hi ha moltes plantes arbustives que poden ofegar i fer desaparèixer les orquídiades per falta de llum, tema que vam comentar en una de les trobades amb els responsables de l'Ajuntament. Dues espècies mereixen una atenció especial: *O. speculum* Link i *S. parviflora* Parl., la primera d'elles hauria de ser protegida per la seva raresa a Catalunya i la segona també.

Agraïments

Vull agrair a Antonio Quesada i Justa Molina (veïns de la zona del Parc de les Aigües), Andreu Puig, Antoni Carbonell, Francesc López, Francesc Jonch, Encarna Acebes i Alicia, per les seves aportacions, i per part de l'Ajuntament de Sabadell a Xavier Candela i Campos, Rosa M. Torra Raventós, Joan Gual i Martí, Adam Bonnín, Anna Lleixa, Fernando Lafuente, Pere M. Vallés, Cristina Gaset, i l'empresa Ambitec, i finalment a Enric Arnold per la revisió d'aquest treball.

Bibliografia

- DELFORGE, P. 2002. *Guía de las orquídeas de España y de Europa Norte de África y Próximo Oriente*. Lynx Edicions. Bellaterra. 592 p.
- ESCAVOL, A; KESSELS, R. 2008. *Guia de les Orquídiades de Castellbisbal*. Ajuntament de Castellbisbal. 121 p.
- MAYMÓ, M. 2004. *Les orquídiades del Montseny*. Museu de Granollers-Ciències Naturals. Granollers. 156 p.
- NUET, J. 2011. *Atlas d'orquídiades de Catalunya*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. 191 p..
- SOUICHE, R. 2009. *Orchidées de Genova à Barcelona*. Editions Sococor. Saint-Martin-de-Londres. 224 p.

Text i fotos: Lluís Salvador

FIGURES I PEUS DE FIGURA

Figura 1. a: *Anacamptis pyramidalis*, b: *Himantoglossum robertianum*, c: *Ophrys apifera*, d: *Ophrys passionis*.

Fotos: Lluís Salvador

Figura 2. a: *Ophrys speculum*, b: *Serapias parviflora*, c: *Serapias vomeracea* d: *Spiranthes spiralis*.

Fotos: Lluís Salvador

Figura 3.: *Ophrys catalaunica*. Foto: Andreu Puig.